

Ad. SNN 20: Generálsku kariéru začínali v drotárskom regimente

Jurech robil všetko pre ochranu slovenských životov

Marcel JURECH - Foto: archív autora - Predslov: Dušan D. KERNÝ

V tomto roku si všetky médiá v Európe, ale aj v zámorí masívne pripomínajú výročia rozhodujúcich bitiek pri Stalingrade a najmä Kursku v roku 1943. Nielenže zvrátili priebeh druhej svetovej vojny, ale takmer na zvyšok 20. storočia rozhodli o geopolitických a politických dejinách Európy. Medzi nimi dramaticky Slovenska a Slovákov. Aké boli osudy Slovákov – to je nepretržite dodnes živý a nedopovedaný príbeh.

Vojak otec Štefan JURECH.

Matica slovenská vydala v roku 2010 knihu literárneho veterána J. Boba Generáli. S vročením 2012 sa teraz dostala na trh kniha troch historikov mladej, resp. už strednej generácie – M. Lacka, P. Jaška a B. Kinčoka. Kniha ich pôvodného pohľadu, generácie historikov formovanej po roku 1989 aj na pôde ÚPN, Slovenski generáli vyšla v Čechách.

Slovenské národné noviny seriálom čít predstavení jej obsah o. i. s cieľom hovoriť o tom, aké dramatické boli osudy slovenských generálov, z ktorých polovica skončila na popravisku. Výklad ich života a činov bol desaťročia deformovaný, a to zanechalo stopy aj v pamäti rodín, v osudoch a v zmýšľaní širšieho okruhu pozostalých. SNN si mimoriadne cenila, že rozsiahlu reakciu na text v čísle SNN 20/2013 napísal syn jedného z popravených generálov, syn niekdajšieho veliteľa Rýchlej divízie generála Jurecha. Redakcia sa nestotožňuje s osobnými výhradami voči mladému historikovi, respektujeme však text syna generála nielen preto, že hovorí o svojom otcovi, ale jeho reakcia je vôbec prvou a rozsiahlou odpoveďou na seriál SNN. Redakcia požiada oboch autorov o pochopenie, že uverejňuje text s takým časovým odstupom, a dúfa, že to nevyužili iné médiá – pritom ide o príbeh stovok slovenských vojakov na Kaukaze a na postalingradskom ústupe. Text publikujeme v plnom znení:

Pre súčasné Slovensko je typické, že mu vyrástlo mnoho vekovo mladých historikov, z ktorých sa časť venuje moderným vojenským dejinám Slovenska, slovenským vojenským osobnostiam a iným blízkym témam. Pre časť týchto historikov je typické, že vo svojich prácach často vynášajú rôzne zásadné sudy

o vojenských osobnostiach napriek tomu, že do danej problematiky vôbec neprenikli, iba „kľžu po povrchu“.

K takým patrí aj článok Petra Jaška Generálsku kariéru začínali v drotárskom regimente – 2 časť, ktorý bol uverejnený v Slovenských národných novinách č. 20/2013. Pán Peter Jašek v predmetnom článku opisal generála II. tr. Štefana Jurecha naozaj zaujímavým spôsobom, ktorý však vo viacerých zásadných tvrdeniach nesúhlasí so skutočnosťou, s historickými faktami a mňa ako syna generála Štefana Jurecha dehonosťovanie otcovej pamiatky uráža, nemôžem mlčať. Preto chcem poukázať na niektoré skutočnosti, aby tak čitateľ mal možnosť získať aj iný, objektívnejší pohľad.

■ NADPRIEMERNÝ DŮSTOJNÍK

Autor článku uvádza, že Štefan Jurech mal v čs. armáde „problémy s nadriadenými aj s disciplínou“. Toto tvrdenie však nie je pravdivé. Štefan Jurech bol nadpriemerne schopný a disciplinovaný dôstojník, preukázal to azda tisíckrát či už v rakúsko-uhorskej armáde, tak aj neskôr v čs. armáde. To, že bol zároveň aj ambicióznym dôstojníkom, je len prirodzené, bez tejto vlastnosti by bezpochyby nemohol získať najvyššie vojenské odborné vzdelanie, absolvovať Vysokú školu válečnú a vykonávať nesporné jednu z najvyšších štábných funkcií, ktorú zastával Slovák – funkciu náčelníka operačného oddelenia veliteľstva 3. armády počas mobilizácie v roku 1938.

■ FRANCÚZOVA NENÁVIŠŤ

Generála Jurecha nadriadení hodnotili zásadne ako veľmi dobrého až vynikajúceho vojaka, veď bol za príkladnú službu viackrát ocenený

najvyšším mierovým ocenením pre vojaka čs. armády – pochvalným uznaním veliteľa divízie, zboru, ako aj krajinského vojenského veliteľa. Bol príkladný dôstojník. Jediné obdobie, v ktorom mal skutočné problémy s nadriadeným, bolo počas jeho pôsobenia v Košiciach v dvadsiatych rokoch, kde bol jeho nariadeným francúzsky dôstojník mjr. Tomasier. Preto Jurecha výslovne nenávidel, prenasledoval ho a zneužíval pritom svoje postavenie nadriadeného na neustále disciplinárne trestania Jurecha za zväčša vymyslené alebo celkom bezvýznamné nedostatky a prehršky. To je celé tajomstvo Jurechových „problémov s nadriadenými a disciplínou“.

■ TURANCOVE PAMÄTI

Autor v článku ďalej uvádza, že „jeho ambície to však neuspokojovalo a v priebehu roku 1940 sa dostal do ostrého sporu s ministrom národnej obrany“. Ak chceme spoznať skutočné pozadie sporov Jurecha a Čatloša, mimoriadne zaujímavým prameňom, objasňujúcim podstatu týchto sporov, je čerstvá publikácia Pamäti generála Jozefa Turanca, Prameň obrany, vydaná VĽH Bratislava v tomto roku. Ako v nich sám Turanec priznáva, legendu o údajných neuspokojených ambíciách Jurecha nevdokaj vymyslel práve on, keď chcel touto argumentáciou pred prezidentom bagatelizovať spor Jurecha s Čatlošom. Išlo pritom o závažný, principiálny spor, týkajúci sa napr. nehospodárneho nakladania s majetkom slovenskej armády, rôznych prechmatov, keď napr. Čatloš obchacoval nemeckých veliteľov neprimerane drahými darmi snahou získať až tri platy naraz a pod. Väčšinu Jurechových argumentov prezident Tiso počas rozhovoru s Turancom uznal ako pravdivé. Podstata sporov však spočívala práve v Čatlošovom pocite ohrozenia, nie v Jurechových ambíciách. Bol to práve Čatloš, ktorý nedokázal averziu voči Jurechovi skryť ani pred podriadenými.

Je možné pochybovať aj o tvrdení autora článku, že prípravy prechodu Rýchlej divízie na stranu Červenej armády pod vedením gen. Jurecha v januári 1943 „ostali len na úrovni sondovania možnosti“. Z pamäti bývalých členov štábu Rýchlej divízie, ale aj ďalších podkladov, ktoré však nevyhovujú konštrukciám autora, a preto sú prehliadané, vyplýva, že bol pripravený plán prechodu divízie, veliteľom útvarov boli zadené úlohy. No prekvapivo rýchla a pružná reakcia nemeckého veliteľstva na rozvíjajúcu sa akciu ČA spôsobila, že prechod sa nemohol uskutočniť podľa dohody bez hrobov a veľkých strát na životoch. Málo známu skutočnosťou je, že Jurech sa v danej situácii dokázal orientovať a chcel krátko nato previesť na sovietsku stranu aspoň časť divízie, no vtedy už nezískal pre tento plán

dostatočnú podporu dôležitých veliteľov útvarov.

■ ZNEVAŽUJÚCA LEGENDA

Autor tvrdilo omieľa vymyslenú a znevažujúcu legendu o Jurechovom „rezignovaní na svoje veliteľské povinnosti a zanedbávanie starosti o divíziu“ po ústupe z Kaukazu. Skutočnosť však bola iná. Jurech dostal od Čatloša usmernenie zdržiavať nasadenie divízie na front, čím by sa šetřili životy slovenských vojakov, ako aj armádna výzbroj a výstroj. Jurech podľa usmernenia aj konal – najmä formou zdržiavania výcviku nových doplnkov divízie. Takýto postup sa nepáčil nemeckej vojenskej misii a práve nemecká misia je pôvodcom hodnotenia o zanedbávaní (nie starostlivosti) výcviku divízie. Je smutné, že autor svojím hodnotením namiesto ocenenia Jurecha za šetrenie slovenských životov, výzbroje a výstroja skryte schvaľuje ďalšie nasadenie slovenskej armády proti ČA v roku 1943, čo malo nemecké velenie v pláne.

■ ĎALŠÍ PREŠLAP

Ďalším prešlapom autora je nim prezentovaná téza, že Jurech „nejavil veľa horlivosti zapojiť sa“ do odboja. Pravdou však je, že Jurech po návrate z frontu bol niekoľko mesiacov vo väzbe (aj keď umiestnený v nemocnici), na priamy príkaz Čatloša ho neustále sledovali vojenski spravodajskí dôstojníci, ale aj ÚŠB a spravodajské orgány nemeckej vojenskej misie. Jurech sám ako bývalý spravodajský dôstojník si bol vedomí svojej veľmi nepriaznivej situácie a sledovania, a preto nechcel riskovať predčasné priznanie odboja. Napriek tomu bol osobne statočný a ochotný na vec odboja riskovať. Pine tomu napovedá aj skutočnosť, že súhlasil s tým, že poletí ako člen odbojovej delegácie do ZSSR.

Až vitpne pôsobí pasáž v článku o tom, že „radšej by odletel do Sovietskeho zväzu vyjasniť si svoje postavenie“. Táto ničím nepodlože-

ná fáma autora prekračuje rámec akejkoľvek historickej objektivity a serióznosti. Politická reprezentácia odboja pri lete do ZSSR počítala s Jurechom ako s vojenským odborníkom, nič viac ani menej. Jurech sa na odlet dostavil, riskoval tak slobodu svojej rodiny, samotný let sa však nie jeho vinou neuskutočnil. A tu je namieste dôležitá otázka, ktorú treba autorovi položiť. Zapojil sa Jurech svojimi postojom a činnosťou do odboja, keď sa dostavil na letisko s úmyslom odletieť na rokovania do ZSSR? Odpoveď znie: jednoznačne áno. To, či odbojové vedenie na Slovensku chcelo alebo nechcelo využiť ďalšie služby generála Jurecha, nezáležalo na samotnom Jurechovi, ale iba na odbojovom vedení. Negatívne stanovisko londýnskeho MNO k osobe Jurecha je známe a bolo zrejme pre odbojové vedenie na Slovensku rozhodujúce.

■ INÉ POLOPRAVDY

Autorove fabulácie ďalších osudov Jurecha po začiatku SNP sa, žiaľ, zakladajú iba na polopravdách a nereprezentovaní skutočných udalostí. Tvrdenie o tom, že po začatí SNP išiel do Trnavy zistiť situáciu, je obyčajné klamstvo. Skutočnosťou je, že Jurecha odbojové vedenie neinformovalo o začiatku SNP, keďže sa s ním pre negatívny postoj londýnskeho MNO nepočítalo. Napriek tomu sa rozhodol, že sa zapojí do SNP a so svojím pobočníkom a vodičom vyrazili autom do Banskej Bystrice. Počas jazdy ho zastavila nemecká ozbrojená hliadka a neumožnila mu odchod na povstalecké územie. Jurech zistil, že všetky cesty sú už strážené, povstalecké územie bolo izolované. Preto sa vrátil do Bratislavy a nepochodil tak ako jediný zo slovenských dôstojníkov, ktorí sa pôvodne chceli zapojiť do SNP. Po príchode do Bratislavy sa zdržiaval buď na svojom pracovisku, alebo v podnájme. Neustále ho sledovali ako nespofahlivého, až bol nakoniec zaistený gestapom po tom, ako sa v trezore gen. Čatloša našli dokumenty o pokuse previesť Rýchlu divíziu na stranu ČA v roku 1943.

Osoba generála Jurecha je už od deväťdesiatych rokov 20. storočia neustále nezaslúžene atakovaná rôznymi nepodloženými útokmi, výmyslami, prekrucovaním a prehliadaním faktov, ako aj úmyselným zamlčováním faktov.

Vojak syn Marcel JURECH.